

Beszámoló az EME I., Bölcsészet-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztálya 2025. évi tevékenységéről

Az EME I., Bölcsészet-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztálya folytatta már hagyománnyá vált tudományos eseményei szervezését, együttműködését szakmai és kulturális partnerekkel, a tagtoborzást, az új tudományos kutatások bemutatását, népszerűsítését, és bővítette szimpatizánsai körét.

A szakosztály tevékenységének részletes bemutatása

1. Előadások, rendezvények, kerekasztal-beszélgetések, mentorálás

A következő tudományos konferenciákat szervezte (partnerségben): **2025. január 17-én** a *Kisállami diplomácia: az Erdélyi Fejedelemség és az Oszmán Birodalom más vazallusai*. A The Diplomacy of Small States in Early Modern South-Eastern Europe című ERC kutatási projekt vezetője és munkatársai előadásaira került sor az Erdélyi Fejedelemség kora újkori diplomáciai kapcsolatairól, a Jakó Zsigmond Kutatóintézettel közösen; **2025. október 10–11-én** tartották a *XVII. tudomány- és kutatástörténeti konferenciát*, amelynek témája ezúttal: *Kutatásszemléleti, -módszertani és -történeti összefüggések a magyar néprajztudományban* volt (a BBTE BTK, Magyar Néprajz és Antropológia Tanszékkal, a Kriza János Néprajzi Társasággal és az MTA KAB, Néprajzi és Antropológiai Szakbizottsággal közös szervezésben).

Vándorgyűlésről is beszámolhatunk, az Erdélyi Múzeum-Egyesület megújult Vándorgyűlése Sepsiszentgyörgyre látogatott előadás-sorozatával, az I. Szakosztály is képviseltette magát.

A szakmai előadások sorát **február 26-án Török Zsuzsa** tudományos munkatárs (HUN-REN Budapest), a BBTE végzettje „*[É]n nem teszek úgy mint sok más divatlap szerkesztő.*”. *Nők az irodalmi piacon a 19. század közepén* című előadása nyitotta. **Április 10-én Máthé Dénes** nyelvész, a BBTE nyugalmazott docense értekezett *A nyelv, költői kép és irodalom viszonya Szabédi László értelmezésében* címmel, **április 15-én pedig Dánél Mónika**, az ELTE tanára *Chantal Akerman: D’Est - kelet-európai tranzíció filmjei* címmel tartott filmrészletekkel illusztrált előadást. Az előadó a 2024–2025-ös tanévben a BBTE Magyar Irodalomtudományi Intézetének vendégtanára volt. A Jakó Zsigmond Kutatóintézettel közös szervezésben került sor **június 17-én** „*Szerelmes egytestvér atyámfia*”. *Testvérszeretet-testvérvizsgálat egy erdélyi*

nemes familiában címmel **dr. Orgona Angelika**, a Magyar Nemzeti Múzeum történésze, szakmuzeológusa előadására. A szakosztály decemberben a Kemény Zsigmond-évforduló jegyében szervezte meg **Filep Tamás Gusztáv** előadását, amelynek tárgya a közíró Kemény Zsigmond volt. A jövőendő tudósnevezésekre figyelve, a szakmai évet egy, a kolozsvári Báthory István Elméleti Líceumból érkezett diákcsoport vetített képes, problémacentrikus beszámolója zárta, londoni és a skóciai vakációs tapasztalataikról (kísérő tanárunk Ilyés Hajnalka angoltanár volt).

Könyvbemutatókra is sor került, **március 11-én** (a Kriterion Könyvkiadóval közös szervezésben) Nagy Borbála: *A huszadik század csigahéjban* című kötetéről **Gaal György és Egyed Emese** beszélgetett, az est meghívottja **Teodorescu Nagy Réka**, a szerző lánya volt; **március 21-én** a Jakó Zsigmond Kutatóintézettel közös szervezésben **Balogh Balázs és Fülemile Ágnes** *Történeti idő és jelenlét Kalotaszegen. Fejezetek egy emblematis néprajzi táj jelképpé válásának történeti, társadalmi folyamatairól* című kötetét Tötszegi Tekla néprajzkutató, az Erdélyi Néprajzi Múzeum igazgatója ismertette; **május 1-én Boros Kinga** *Javított kiadás* című kötetét (a BBTE Magyar Színházi Intézettel és a Kolozsvári Akadémiai Bizottság Szakbizottságával közös szervezésben) Bartha Katalin Ágnes, a BBTE Magyar Színházi Intézet oktatója mutatta be; **május 21-én** kettős könyvbemutató keretében egyetemi hallgatók mutatták be **Tar Gabriella** *Kis játéknézőhely. Tanulmányok az európai és a magyar színháztörténet köréből* című könyvét és az *Igaz barátságnak és szíves szeretetnek tükröze: Florentina* című kötetet, amelyet **Egyed Emese** rendezett sajtó alá; **október 16-án** az Erdélyi Múzeum-Egyesület 2024-ben megjelent, történelmi tárgyú kiadványainak bemutatójára került sor az ELTE HTK Történettudományi Kutatóintézetben, Budapesten; **november 7-én Gaal György és Robert Offner:** *A kolozsvári főiskolai seborvosképzés első évszázada (1775–1872/5)* című kötetet Sipos Gábor és Bogdándi Zsolt mutatta be a Jakó Zsigmond Kutatóintézettel közös szervezésben.

Szakértői tevékenység és mentorálás: 2025. május 15–18., XXVIII. erdélyi tudományos diákköri konferencia. – Az I. Szakosztály tagjai részt vettek mind a diákok konferenciára történő felkészítésében, mind a szakmai zsűri munkálataiban. Diákjaink között több díjazott is volt. Az EME I. Szakosztályának tagjai doktori eljárásokban vettek részt (témavezetőként, mentorbizottsági tagként, opponensként).

A szakosztály részvételét a kolozsvári Ünnepi Könyvhéten június 28-án a Helikon folyóirattal és az Erdélyi Magyar Írók Ligájával közös szervezésben a **Mózes Attila-**

konferenciakötet bemutatója jelentette – Biró Annamária a könyv kiadójaként, Egyed Emese szerkesztőként és szerzőként volt jelen az eseményen.

2. 16. Kolozsvári Magyar Napok

A 16. Kolozsvári Magyar Napokon az EME Bölcsészet-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztálya könyvbemutatókat és más eseményeket szervezett.

Aug. 18-án kettős könyvbemutatót tartottak a BBTE hallgatói (Gudor Noémi, Benedek Roland Áron); bemutattak két, Aranka György munkásságával kapcsolatos kötetet a szerző, ill. a sajtó alá rendező jelenlétében: *Aranka György levelezése I. 1767–1794.* (s. a. r. **Biró Annamária**) Debrecen – Magyar Írók Levelezése sorozat, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2024; **Kerti József:** *Aranka György költészete.* EME Kiadó, 2025, Kolozsvár, Erdélyi Tudományos Füzetek sorozat; **augusztus 20-án** volt a Színházművészet és -gyakorlat testközelből című esemény, **Bartha Katalin Ágnes Történeti játéktípus és gyakorlat** című kötetének bemutatója. Az interaktív bemutatót Lázár Kinga és Gudor Noémi moderálta, közreműködött Benkő Boróka és Kasler Viktor, a BBTE Színház és Film Kara két, színművészeti szakos hallgatója.

Kerekasztal-beszélgetés zajlott **aug. 18-án**, Papok segítő/gyógyító szerepben (egy mezőiségi kutatás margójára) címmel, **Komáromi Tünde** néprajzkutató (Károli Gáspár Református Egyetem) beszélgetőtársai a következők voltak: **dr. Székely Dénes** kolozsmonostori kanonok-plébános, **dr. Máté István**, a Kolozsvári református egyházmegye esperese és **Bálint Róbert Zoltán** unitárius lelkész, szociológus.

Két portrébeszélgetést szerveztünk: **augusztus 19-én** Költészet és helyismeret címmel **Nagy Attila** marosvásárhelyi költővel, művelődésszervezővel, majd **augusztus 22-én** Beszélgetés Vajda Anna Noémivel irodalomról, szerkesztésről címmel **Vajda Anna Noémi** prózáiról, az aradi *Szövétnek* folyóirat főszerkesztőjével Egyed Emese beszélgetett.

Szabadtéri műhelyfoglalkozást **augusztus 21-én** szervezett a Szakosztály Napsugaras piknik a Bölcsészkaron címmel, a Napsugár és a Szivárvány gyermeklapok szerkesztői, szerzői, illusztrátorai vezetésével.

Performanszjellegű bemutatónk a Jókai-évfordulót jelölte meg **augusztus 22-én:** Jókai verses drámáiból részletek hangzottak el a THÉ-Trupp Egyetemi Irodalmi Színpad tagjai előadásában.

3. Tudományos tanácskozások, konferenciák, kutatócsoportok

3.1. Külső kutatócsoport

A **2024. október 1. – 2025. március 31.** közötti periódusban *A női műveltség – nők a művelődésért (XIX–XX sz.)* munkacímű külső kutatási pályázat két doktorandusz kutatásait támogatta, ezen belül **Jakab Imola** Wass Ottilia munkásságával foglalkozott, **Bereczki Szende** Cseh Katalin költészetével. Kutatásaik eredménye egy-egy publikált tanulmány. A kutatást Egyed Emese vezette.

2025 október 1. – 2026. március 31. között *Új kutatások az EME nyomtatott és kéziratos anyagában a kolozsvári Egyetemi Könyvtárban* (Bod Péter Házi diáriuma és RMK) címmel **Kovács Mária, Luffy Katalin** könyvtárosok végeznek külső kutatást Egyed Emese vezetésével.

3.2. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben

2025. november 22-én került sor 24. alkalommal a Magyar Tudomány Napja Erdélyben elnevezésű tudományos fórumra. Az idei ünnepi fórumnak, a Magyar Tudományos Akadémia fennállásának 200. évfordulója előtt tisztelegve, a „200 év a tudás és társadalom szolgálatában – MTA 200” mottót választottuk. Közel 150 résztvevő volt az idei rendezvényen.

A **Bölcsészettudományi szekció** keretében *Narrációváltások* címen hirdették meg a konferenciát, amely kifejezetten gazdag előadás-sorozatot kínált a résztvevők számára. Egy plenáris előadás és 10-20 perces előadások fejtették ki a narrációváltások-tematikát. A délelőtti program a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán zajlott, a délutáni szekció pedig az Erdélyi Múzeum-Egyesület (EME) székházában kapott helyet. A nap folyamán 15 előadást lehetett hallani. Ezt követően sorra került az Erdélyi Múzeum folyóirat legújabb, 2025/3. lapszámának bemutatása, a lapszámot Miklós Nóra ismertette.

A **Történelem szekcióra**, a korábbi évek bevált gyakorlata alapján az EME I. Szakosztálya, az EME Jakó Zsigmond Kutatóintézete és a Magyar Tudományos Akadémia Kolozsvári Akadémiai Bizottság Történettudományi Szakbizottságának közös szervezésében került sor. 18

előadás hangzott el, melyek öt külön tömbbe csoportosulva, külön tematikai egységeket alkottak.

A konferenciát az EME Debüt díjának eredményhirdetése és a **Certamen XII. és XIII. kötetének** bemutatása zárta. 2024-es munkákért 4 pályázat érkezett az EME titkárságára. A bírálóbizottság elnöke Keszeg Vilmos, az EME alelnöke volt. Maga a szakmai elbírálás a Jakó Zsigmond Kutatóintézetben zajlott, a díjazott pályamunkák: **Szász Hunor: Közigazgatás és hatalomgyakorlás Csík-, Gyergyó- és Kászsorszéken a 18. században (1708–1780)** és **Nyulas Dorottya Ironwork Hoards in Roman Dacia** (Vaseszköz-leletegyüttesek Dacia római provinciai területén).

A Magyar Tudomány Napja Erdélyben 24. fórumán az I. Szakosztály keretében rendhagyó módon **nyelvészeti szekciót** is létrehoztunk, a Helynevek térben és időben tematikával. A szekció szervezője Tamás Csilla volt, aki az EME Jakó Zsigmond Kutatóintézetének kutatója és a MNHP Erdély-térségi koordinátora. November 22-én délelőtt 18 résztvevővel hét érdekes előadás hangzott el, melyeknek nagyobb része közvetlenül kapcsolódott a Magyar Nemzeti Helynévtár Program munkálataihoz, hiszen az előadók közül többen a Program munkatársai is.

A MTNE **Művészettörténet szekcióját** 2012-től szervezi biennális rendszerben az Erdélyi Múzeum-Egyesület és az Entz Géza Művelődéstörténeti Alapítvány. A konferenciasorozatnak a 2025-ös a nyolcadik állomása volt (2012, 2013, 2015, 2017, 2019, 2021, 2023 után). Az idei rendezvény szervezői dr. Weisz Attila, dr. Kovács Zsolt, dr. P. Kovács Klára és dr. Gál Zsófia kolozsvári művészettörténészek voltak. A konferencia programfüzetében meghirdetett 25 előadásból 23 került bemutatásra, két előadás személyes okok miatt sajnálatos módon elmaradt (Budaházi Fanni–Halmos Balázs–Jobbik Eszter, illetve Boér Ilka bemutatói). A tervezett 25 előadás 30 előadót jelentett (volt egy előadás, amelyet hárman közösen tartottak, és három olyan bemutató, amelyek mindegyikén ketten együttesen adtak elő). A 25 előadás és a 30 előadó a rendezvénysorozat történetében mindeddig a legmagasabb szám, ezért a rendezvényt kétnaposra szerveztük.

November 22-én a rendezvénysorozat szakmai folytatásaként került sor a **Zenatudományi szekció** keretében az Erdélyi magyar zeneszerzők konferenciájára, a BBTE Református Tanárképző és Zeneművészeti Karának Angi István termében. A konferencián 19–21. századi, Erdélyhez kapcsolódó komponisták, előadói műhelyek és kiadók tevékenységéről esett szó, a forrásfeldolgozások kapcsán többek között egy erdélyi zeneszerzői archívum gondolata is

felmerült. A fórumot Miklós Noémi dékánhelyettes köszöntötte, majd a zenetudományi előadások sorozata következett.

Szintén 2025. november 22-én került megszervezésre a **Filozófiai szekció**, melynek idei címe Filozófiai hatástörténet és kritika. III. A rendezvény keretében 9 előadás hangzott el. Az idei konferencia is sikeresen megvalósította kitűzött célját: az elhangzott előadások konkrét szakmai életpályák és meghatározó szellemi események kritikai vizsgálatán keresztül mutatták be a vizsgált jelenségeket. Az előadások egy része az erdélyi magyar szellemi élet sajátos közegére fókuszált, ugyanakkor folyamatosan reflektált a tágabb regionális és nemzetközi hatásösszefüggésekre is.

Az I. szakosztály 2024-ben együttműködött az EME Jakó Zsigmond Kutatóintézetével, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Hungarológia Doktoriskolájával, az MTA KAB Színháztudományi Munkabizottságával, valamint az Interkulturali-THÉ Egyesülettel.

Törekedtünk a fiatal kutatókkal és egyetemi hallgatókkal való szoros együttműködésre is.

Illesse köszönet Gálfi Emőke szakosztályi titkárt, Katona Ágnes könyvtárost, Székely Adrienn művészettörténészt és az EME-titkárságot 2025. évi munkájukért.

Kolozsvár, 2026. január 20.

Egyed Emese szakosztályi elnök,

Gálfi Emőke szakosztályi titkár